

RNZD dalība Fregates dižmelnuļa EEP

Fregates dižmelnuļis ir liela, nelidojoša vabole, kas sastopama vienīgi Fregates salā (Seišelu salu grupa Indijas okeānā). Sugu apdraud biotopa sašaurināšanās un 1995. gadā salā ievazātā pelēkā žurka (*Rattus norvegicus*).

1996. gadā Londonas zooloģiskais dārzs saņēma no savvaļas 47 Fregates dižmelnuļus, lai izveidotu stabilu nebrīves populāciju, izstrādātu vairošanas metodes un iegūtu datus par sugas bioloģiju. 2002. gadā sugai izveidoja EEP. Gada beigās vairošanas programmā bija iesaistījušies 5 zooloģiskie dārzi — Londonā, Bristolē, Amsterdamā, Poznaņā un Rīgā.

Pirmās 15 vaboles Rīgas zooloģiskais dārzs saņēma no Londonas 2002. gada 15. oktobrī. Pirmie dižmelnuļu kāpuri Rīgā tika pamanīti 2002. gada 19. novembrī, pirmā vabole izkūņojās 2003. gada 16. maijā. Pirmos 2. paaudzes kāpurus konstatējām 2003. gada 13. oktobrī. EEP ietvaros visas vaboles tiek iezīmētas un numurētas, kas dod iespēju iegūt datus par sugas dzīves ciklu un dzīves ilgumu. Dažādas paaudzes tiek turētas šķirti. Fregates dižmelnuļiem nav ārējā dzimumu dimorfisma — dzimumu iespējams noteikt vienīgi, reģistrējot kukaiņu pārošanos. Līdz 2003. gada februārim mums izdevās noteikt dzimumu visām no Londonas saņemtajām vabolēm. Esam arī ieguvuši datus par vairošanas apstākļiem un kāpuru attīstību.

Ekspimentālos apstākļos vaboļu olas attīstījās 5 dienas (inkubācijas temperatūra 27°C, mitrums ap 90 %). Tūlīt pēc izšķilšanās kāpuri bija mazkustīgi, bet pēc 5 dienām iegrauzās koksni.

Pirmās vaboles Rīgā izkūņojās 7 mēnešus pēc vaislas grupas saņemšanas, kas bija īsāks periods nekā Londonā reģistrētais (10–16 mēneši). Visticamāk, ka paātrināto attīstību noteica mikroklimats, kādu bija iespējams uzturēt mūsu audzētavā (substrāta temperatūra vidēji 26°C — par 1–2 grādiem siltāks nekā iesaka EEP).

Vairošanas programmas gaitā problēmas sagādāja parazitisko ērcu un mušu *Megaselia scalaris* ieviešanās. Šie kaitēkļi labi vairojas vienīgi mitrumā, tāpēc bijām spiesti substrātu gan ekspozīcijas terijā, gan audzēšanas telpā vienu mēnesi nemitrināt. Kaitēkļus izdevās ierobežot, un tie nav radījuši zaudējumus Rīgas dižmelnuļu populācijā.

Fregates dižmelnuļu kāpuri.
Fregate Island palm beetle larvae.



Ilona Roma,
Dipl. biol.,
Insektārija vadītāja

Kopš 2002. gada Rīgas zooloģiskais dārzs piedalās kritiski apdraudētā Fregates dižmelnuļa (*Polposipus herculeanus*) EEP. Dižmelnuļu auglība mūsu kolekcijā ir augsta. 2003. gadā izaudzētas jau 174 vaboles, kā arī izšķīlušies 2. paaudzes kāpuri.

Pieaudzis Fregates dižmelnuļis.
Adult Fregate Island palm beetle.



